

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภายในและลักษณะภายนอกของโรงเรียนชุมชนในภาคกลางและเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลของโรงเรียนชุมชนในภาคกลางที่มีความพร้อมและมีขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มาสังเคราะห์เป็นผลการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของโรงเรียนชุมชน ที่ใช้แนวความคิดการศึกษาชุมชน

เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งดังกล่าว และได้ข้อมูลที่แท้จริง ผู้วิจัยได้ประยุกต์รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร
- ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประชากรและตัวอย่าง
- ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 6 การเสนอผล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร

มีเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนากรอบความคิดและการสังเคราะห์ลักษณะของโรงเรียนชุมชนที่ใช้แนวความคิดการศึกษาชุมชน โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนชุมชน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชุมชนและการบริหารการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงสร้างการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาที่สัมพันธ์กับแนวคิดโรงเรียนชุมชน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชุมชนและโรงเรียนชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนที่มีความพร้อมที่ตอบรับจะเข้าร่วมโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 99 โรงเรียนจากจำนวนทั้งหมด 253 โรงเรียน ดังรายละเอียด ตามตารางข้างล่าง

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนโรงเรียนที่มีความพร้อมที่ตอบรับจะเข้าร่วมโครงการโรงเรียน
ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ร.ร.ที่	จังหวัด	ชื่อโรงเรียน
1	กทม.	โรงเรียนรุ่งเรืองอุทุมภ์
2	กทม.	โรงเรียนคลองมะขามเทศ
3	กทม.	โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ
4	กทม.	โรงเรียนวัดช่องลม
5	กาญจนบุรี	โรงเรียนวัดอินทาราม"โกวิทอินทราทร"
6	กาญจนบุรี	โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง
7	กาญจนบุรี	โรงเรียนหนองรีประชานิมิต
8	ชลบุรี	โรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม
9	ชลบุรี	โรงเรียนฉั่มศิริศึกษาสัตหีบ
10	ตราด	โรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์
11	ตราด	โรงเรียนบ้านดาหนึก
12	นครนายก	โรงเรียนบ้านคลองใหญ่
13	นครปฐม	โรงเรียนกำแพงแสน
14	นนทบุรี	โรงเรียนวัดไทรใหญ่ (นนททิวากรราษฎร์บำรุง)
15	นนทบุรี	โรงเรียนประสานสามัคคีวิทยา
16	ปทุมธานี	โรงเรียนวัดเทียนถวาย
17	ปทุมธานี	โรงเรียนศาลาพัน
18	ประจวบคีรีขันธ์	โรงเรียนสมถวิล หัวหิน
19	ประจวบคีรีขันธ์	โรงเรียนบ้านหนองจันทร์
20	ปราจีนบุรี	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 93 (บ้านลาดตะเคียน)
21	เพชรบุรี	โรงเรียนบ้านแหลม
22	เพชรบุรี	โรงเรียนคงคาราม
23	ระยอง	โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย
24	ราชบุรี	โรงเรียนบ้านกล้วย
25	ลพบุรี	โรงเรียนชอย 19 สาย 2 ขวา
26	สมุทรปราการ	โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดใน)
27	สมุทรสาคร	โรงเรียนเอกชัย

28	สมุทรสงคราม	โรงเรียนวัดบางน้อย(แจ่มประชานุกูล)
29	สมุทรสงคราม	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม
30	สมุทรสงคราม	โรงเรียนวัดสวนแก้ว
31	สระแก้ว	โรงเรียนชุมชนบ้านตาหลังใน
32	สระบุรี	โรงเรียนเสาไห้ "วิมลวิทยานุกูล"
33	สระบุรี	โรงเรียนวัดเขาน้อยจอมสวรรค์
34	สิงห์บุรี	โรงเรียนชุมชนวัดพระปรารังค์วิริยวิทยา
35	สุพรรณบุรี	โรงเรียนสุพรรณภูมิ
36	อ่างทอง	โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม
37	อ่างทอง	โรงเรียนวัดเจ้าบุญเกิด(ธรรมาอุปถัมภ์)
38	ชุมพร	โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
39	นครศรีธรรมราช	โรงเรียนสุมนาศึกษา
40	ปัตตานี	โรงเรียนเทศบาล 4 วัดนพวงศาราม
41	พัทลุง	โรงเรียนบ้านนาง
42	พัทลุง	โรงเรียนหารเทา
43	พัทลุง	โรงเรียนบ้านแดง (เรือนจุลประชาสรรค์)
44	ภูเก็ต	โรงเรียนบ้านสะปำ "มงคลวิทยา"
45	ภูเก็ต	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต
46	ภูเก็ต	โรงเรียนเมืองกลาง
47	ระนอง	โรงเรียนบ้านสำนัก
48	สงขลา	โรงเรียนสามบ่อวิทยา
49	สงขลา	โรงเรียนวัดเกษมรัตน์
50	สุราษฎร์ธานี	โรงเรียนครุโณทัยพูนพิน
51	สุราษฎร์ธานี	โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2
52	สตูล	โรงเรียนบ้านท่าชะมวง
53	กำแพงเพชร	โรงเรียนวัดคูยาง
54	เชียงราย	โรงเรียนบ้านป่าจั่น
55	เชียงราย	โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย (สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์)
56	เชียงราย	โรงเรียนนครวิทยาคม
57	เชียงใหม่	โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่

58	เชียงใหม่	โรงเรียนบ้านทุ่งเสี้ยว(นวรรัฐ)
59	ตาก	โรงเรียนบ้านยางโองนอก
60	น่าน	โรงเรียนบ้านวังยาว
61	พะเยา	โรงเรียนดงเจนวิทยาคม
62	พิจิตร	โรงเรียนสากเหล็กวิทยา
63	พิษณุโลก	โรงเรียนนครไทย
64	เพชรบูรณ์	โรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านในเมือง)
65	แพร่	โรงเรียนบ้านคุ้ม (ประสารราษฎร์วิทยา)
66	แพร่	โรงเรียนเทพนารี แผนกประถมศึกษา
67	แม่ฮ่องสอน	โรงเรียนบ้านกีดสามสิบ
68	ลำปาง	โรงเรียนอนุบาลลำปาง
69	ลำปาง	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา
70	ลำพูน	โรงเรียนบ้านหนองช้างคิน
71	สุโขทัย	โรงเรียนบ้านวังลึก (ยุวนาถชนูทิศ)
72	สุโขทัย	โรงเรียนบ้านนาขุนไกร
73	อุดรดิตถ์	โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ
74	อุดรดิตถ์	โรงเรียนวัดท่าทองนิมมานโกวิทพิทยา
75	อุทัยธานี	โรงเรียนบ้านท่าซุง
76	อุทัยธานี	โรงเรียนวัดหนองมะกอก
77	กาฬสินธุ์	โรงเรียนเทศบาล 2 วัดสว่างคงคา
78	ชัยภูมิ	โรงเรียนกาญจนานิกะภิกษุวิทยาลัย ชัยภูมิ
79	นครพนม	โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล
80	นครราชสีมา	โรงเรียนขามทะเลสอวิทยา
81	นครราชสีมา	โรงเรียนชุมชนวัดรวง
82	นครราชสีมา	โรงเรียนพิบูลทอง
83	นครราชสีมา	โรงเรียนบ้านหนองบุนนาก
84	บุรีรัมย์	โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม
85	มหาสารคาม	โรงเรียนมัธยมยางสีสุราช
86	มหาสารคาม	โรงเรียนยางวิทยาคม
87	มุกดาหาร	โรงเรียนบ้านน้ำเที่ยง วันครุ 2501
88	มุกดาหาร	โรงเรียนบ้านหนองสระพังทอง

89	ชโสธร	โรงเรียนบ้านบกน้อย
90	ชโสธร	โรงเรียนบ้านโคกสะอาดใหม่สามัคคี
91	ชโสธร	โรงเรียนบ้านนาคำ
92	ร้อยเอ็ด	โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด
93	เลย	โรงเรียนวัดวังสพุงพัฒนาราม แผนกสามัญศึกษา
94	ศรีสะเกษ	โรงเรียนบ้านโคกวิทยา
95	สุรินทร์	โรงเรียนบ้านอำปีलग
96	หนองบัวลำภู	โรงเรียนโนนเมืองวิทยาคาร
97	อุดรธานี	โรงเรียนบ้านเชียง(ประชาเชียงเชิด)
98	อุดรธานี	โรงเรียนไชยวานวิทยา
99	อุบลราชธานี	โรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ

จากประชากรดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ภูมิภาคที่จำนวนโรงเรียนกระจายตัวมากที่สุดเป็นเกณฑ์การคัดเลือก ทำให้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาโรงเรียนที่ตอบรับเข้าร่วม โครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในพื้นที่ภาคกลางเท่านั้น เนื่องจากในพื้นที่ภาคกลางมีการกระจายตัวของโรงเรียนมากที่สุดถึง 37 โรงเรียนจาก 99 โรงเรียน อีกทั้งหลายจังหวัดในภาคกลางอยู่ในพื้นที่ใกล้จังหวัดกรุงเทพฯ จึงน่าจะมีศักยภาพในการพัฒนาโรงเรียนได้สูง ดังรายละเอียดตามตารางข้างล่าง

ตารางที่ 17 แสดงการกระจายตัวของโรงเรียนที่เป็นประชากรตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนโรงเรียน
ภาคกลาง	37
ภาคใต้	15
ภาคเหนือ	23
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	24

จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเลือกศึกษาเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ภาคกลางที่มีความพร้อม ที่บุคลากรภายในโรงเรียนเป็นครูต้นแบบหรือครูแห่งชาติคิดเป็น 7 โรงเรียนจาก 37 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 4 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน ซึ่งแบ่งประเภทขนาดของโรงเรียน โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์

ตามที่ โครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ ดังตาราง

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนโรงเรียนที่ตอบรับเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในพื้นที่ภาคกลางที่บุคลากรภายในโรงเรียนเป็นครูต้นแบบหรือครูแห่งชาติ

ร.ร. ที่	จังหวัด	ชื่อโรงเรียน	สังกัด	ขนาด (จำนวนนร.)
1	สุพรรณบุรี	สุพรรณภูมิ	สปช.	ใหญ่ (2,900)
2	อ่างทอง	อ่างทองปัทมโรจนวิทยาคม	กรมสามัญ	ใหญ่ (2,419)
3	นนทบุรี	วัดไทรใหญ่ (นนทพิวการราษฎร์บำรุง)	สปช.	กลาง (1,173)
4	กทม.	วัดช่องลม	กทม.	กลาง (1,158)
5	กทม.	พระตำหนักสวนกุหลาบ	สปช.	กลาง (819)
6	กาญจนบุรี	วัดอินทาราม “ โกวินอินทราทร ”	สปช.	กลาง (635)
7	สมุทร สงคราม	วัดบางน้อย (แจ่มประชานุกูล)	สปช.	เล็ก (528)

จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงโดยเลือกโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุดในแต่ละกลุ่มขนาดโรงเรียน เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้กลุ่มโรงเรียนตัวอย่างตามขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามลำดับ ดังนี้ 1. โรงเรียนสุพรรณภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี 2. โรงเรียนวัดไทรใหญ่ (นนทพิวการราษฎร์บำรุง) อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี 3. โรงเรียนวัดบางน้อย (แจ่มประชานุกูล) อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ 2 ประเภท คือ แบบศึกษาเอกสาร มี 2 ชุด แบบสัมภาษณ์ มี 2 ชุด ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 เป็นแบบศึกษาเอกสาร มี 2 ชุด เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภายในของโรงเรียน 1 ชุด และใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภายนอกของโรงเรียน 1 ชุด

ผู้วิจัยจำแนกเป็นประเด็นตามลักษณะภายในและลักษณะภายนอกของแต่ละโรงเรียน ใช้กับชุมชนและโรงเรียนที่ตอบรับเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในพื้นที่ภาคกลางที่บุคลากรภายในโรงเรียนเป็นครูต้นแบบหรือครูแห่งชาติ ได้แก่ หนึ่ง โรงเรียนสุพรรณภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี สอง โรงเรียนวัดไทรใหญ่ (นนทพิวารราษฎร์บำรุง) อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี สาม โรงเรียนวัดบางน้อย (แจ่ม-ประชานุกูล) อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ประเภทที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ มี 2 ชุด เป็นการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการศึกษาเอกสาร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - Depth Interview) โดยจัดแนวคำถามตามประเด็นเกี่ยวกับลักษณะภายในของโรงเรียนที่จะส่งผลต่อการจัดการงานของโรงเรียนชุมชน เพื่อใช้สัมภาษณ์กับฝ่ายโรงเรียน 1 ชุด และจัดแนวคำถามตามประเด็นเกี่ยวกับลักษณะภายนอกของโรงเรียนที่จะส่งผลต่อการจัดการงานของโรงเรียนชุมชน เพื่อใช้สัมภาษณ์กับฝ่ายชุมชนอีก 1 ชุด

ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหาในเครื่องมือแต่ละประเภทรุ่น สัมเคราะห์มาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ปรากฏ นำไปกำหนดขอบเขตของเครื่องมือเพื่อศึกษาลักษณะภายในและลักษณะภายนอกของโรงเรียนชุมชน ตามแนวความคิดการศึกษาชุมชน ได้ดังนี้

1. ลักษณะที่จะส่งผลต่อการจัดการงานของโรงเรียนชุมชน

ลักษณะภายนอกโรงเรียนที่จะส่งผลต่อการจัดการงานของโรงเรียนชุมชน ได้แก่

- บทบาทและคุณสมบัติของผู้นำชุมชน
- แหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน
- ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับผู้นำชุมชน
- ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและคนในชุมชน

ลักษณะภายในโรงเรียนที่จะส่งผลต่อการจัดการงานของโรงเรียนชุมชน ได้แก่

- ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน
- บทบาทของครู
- การจัดกิจกรรมและหลักสูตร 4 ด้านตามแนวความคิดโรงเรียนชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษา

2. ผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลาที่จะไปขออนุญาตเก็บข้อมูลแต่ละแห่งด้วยวิธีการโทรศัพท์ติดต่อประสานงานล่วงหน้าและส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัยจากทางคณะครุศาสตร์ตามไปยังโรงเรียนที่ตอบรับเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในพื้นที่ภาคกลางที่บุคลากรภายในโรงเรียนเป็นครูต้นแบบหรือครูแห่งชาติ จำนวน 3 โรงเรียนรวมถึงชุมชนที่อยู่รอบๆ โรงเรียนทั้ง 3 แห่งและไปขออนุญาตเก็บข้อมูลตามวันเวลาที่กำหนด รวมถึงขออนุญาตวันและเวลาสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งระหว่างไปเก็บข้อมูลที่โรงเรียนและชุมชนแต่ละแห่ง ผู้วิจัยได้ขอเอกสารที่เกี่ยวข้องโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและเอกสารเกี่ยวกับชุมชนเพื่อนำมาวิเคราะห์เอกสารด้วย

3. หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ถึงฝ่ายชุมชนและฝ่ายโรงเรียนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแล้วโทรศัพท์หรือส่งหนังสือไปเพื่อเป็นการยืนยันการสัมภาษณ์อีกครั้ง

4. เมื่อถึงวันและเวลาตามนัดหมาย ผู้วิจัยไปขอสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้จำนวนทั้งหมด 29 คน แบ่งเป็นฝ่ายโรงเรียนจำนวน 15 คนและฝ่ายชุมชนจำนวน 14 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยถอดเทปจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำเป็นรายงานบทสัมภาษณ์แยกเป็นฝ่ายโรงเรียนและชุมชน เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการจำแนกวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์จำแนกตามเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบศึกษาเอกสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และผู้วิจัยนำเสนอเป็นตาราง คำบรรยาย

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จำแนกตามคำสำคัญและวลีหลัก จัดเป็นหมวดหมู่ ตามที่ สุกงศ์ จันทวานิช เสนอไว้ (2546 : 144 – 145) คือ เทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยใช้วิธีเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบและเน้นสภาพวัตถุวิสัย (Objectivity) การบรรยายนี้เน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาจากเนื้อหาโดยผู้วิจัยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตัวเองเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความหรือความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง หรือความหมายระหว่างบรรทัด

ในการตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้ วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตามที่สุกงศ์ จันทวานิชเสนอไว้ (2546 : 129 – 130) ว่า การตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งในงานวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า 2 วิธีการ วิธีการแรก ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ ตรวจสอบข้อมูลโดยการ

เปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งบุคคล แหล่งสถานที่และแหล่งเวลาที่ต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคลโดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ใช้คำถามที่ใกล้เคียงกันสัมภาษณ์ระหว่างฝ่ายโรงเรียนและฝ่ายชุมชนและโดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามชุดเดียวกัน สัมภาษณ์บุคคลฝ่ายเดียวกัน ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งสถานที่โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามที่ใกล้เคียงกันสัมภาษณ์บุคคลฝ่ายเดียวกันในสถานที่ต่างกัน และตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลาโดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามที่ใกล้เคียงกัน สัมภาษณ์บุคคลฝ่ายเดียวกันในเวลาี่ต่างกัน สำหรับอีกวิธีการหนึ่ง ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลโดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร จากการสัมภาษณ์ รวมถึงผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์และกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งในโรงเรียนและในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 การเสนอผล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบลักษณะภายในและลักษณะภายนอกของโรงเรียนชุมชนที่มีขนาดแตกต่างกัน คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ตามแนวความคิดการศึกษาชุมชนและเสนอผลการศึกษาลักษณะภายในและลักษณะภายนอกของโรงเรียนชุมชนในภาคกลาง ตามแนวความคิดการศึกษาชุมชน ให้เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชนต่อไป โดยเสนอในรูปแบบเป็นตารางและคำบรรยาย